

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKA
SVETOVALNA
SLUŽBA
SLOVENIJE

OBNAŠANJE OVC IN KOZ

Mag. Marjeta Ženko, univ.dipl.inž.zoot. in Alberta Zorko, mag.kmet.

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja:
Evropa investira v podeželje

Dobro počutje živali

- Vrsti značilno obnašanje kaže na dobro počutje živali
- Če živalim ne omogočimo dobrega počutja prihaja do:
 - Stresa
 - Motenj v značilnem obnašanju
 - Slabše prireje
 - Povečajo se izgube

- Koze in ovce so prežvekovalci, čemur je prilagojeno obnašanje, saj velik del časa porabijo za hranjenje
- Ovce so pašne živali in so prilagojene klimi na določenem področju
- Volna je prilagojena količini padavin, velikost, noge in usta pogojem paše
- Najbolj uspešna je reja avtohtonih pasem

Etologija ali obnašanje živali

- Obnašanje je odziv živali na določeno okolje
- Domačim živalim nudimo konstantno okolje
- Obnašanje je prirojeno in pridobljeno

Zaznavanje okolja

- 5 čutov
- Vid
- Sluh
- Vonj
- Okus
- Dotik

Vir: <http://web.bf.uni-lj.si/katedre/clanki/clanek87.htm>

Vid

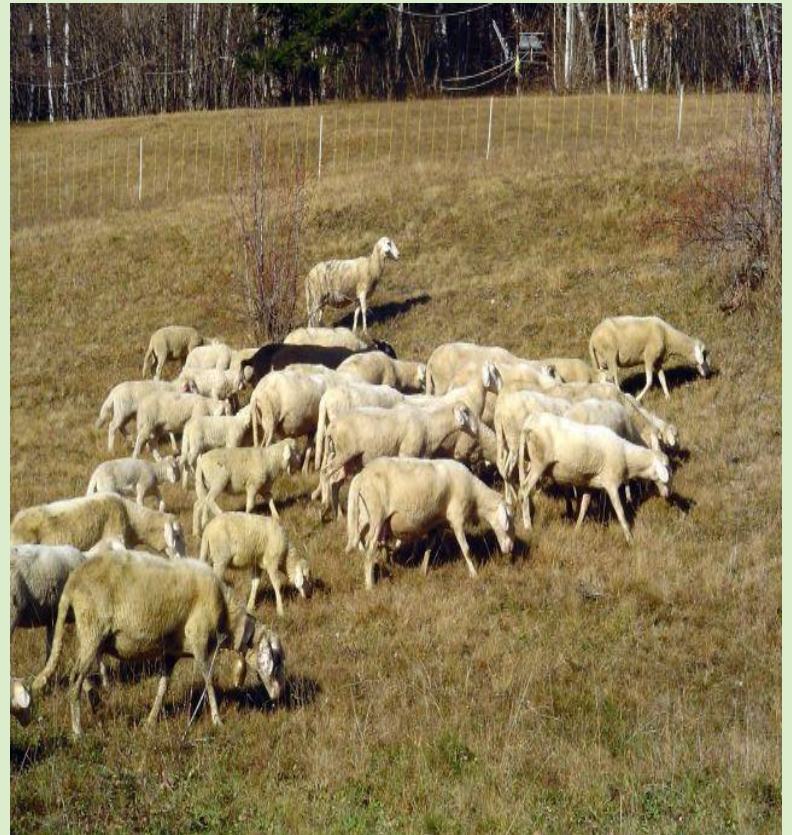
- Ovce nimajo naravne zaščite pred sovražniki.
- Rešijo se z begom ali, da se stisnejo v tropu.
- Budno opazujejo in poslušajo.
- Oči imajo nameščene na straneh glave, da opazujejo, kaj se dogaja okrog njih.
- Pri hoji in begu se obračajo levo in desno.

Vid

- Ovce prepoznavajo barve in odtenke barv
- To jim omogoči prebiranje rastlin na pašniku
- Ločijo mlado pašo od ostarele
- Pri izbiri krme je bolj kot izgled pomemben njen vonj in okus

Sluh

- Ovce slišijo glasne zvoke
- Hrup povzroča stres
- Npr. lajanje psov
- Selitev živali izvedemo brez hrupa

Vonj

- Najtežje primerjamo s človekom
- Pri ovcah je dobro razvit
- Vohajo plesen
- Boljšo pašo
- Vodo
- Po vonju se medsebojno prepoznavajo
- Ovca – jagnje
- Oven – mrkanje

Okus

- Verjetno manj pomemben kot vonj, saj krmo okusijo, ko je ta že v ustih
- Prebirajo okusnejšo hrano
- Ovce na paši izberejo druge rastline kot koze in krave.
- Raje imajo trave kot detelje
- Detelj pojedó več kot koze

Dotik

- Večino telesa ovc pokriva volna
- Koža pod volno je verjetno zelo občutljiva
- Občutljivi parklji
- Najbolj občutljiva so usta in nos
- Volna ni občutljiva na elektriko
- Pri ograji mora biti ena žica v višini nosu

Nega telesa

Drgnejo se ob predmete
v okolju, v hlevu posebno
za koze namestimo krtače

Grizenje v dosegu gobca

Praskanje z zadnjimi nogami

Kozli z drgnjenjem rogovja tudi markirajo svoj
teren.

Počivanje

- Med počitkom ovce in koze predvsem dremajo, manj spijo.
- Čas počitka je odvisen tudi od ponudbe krme, koliko časa porabijo za hranjenje.

Obnašanje na pašniku

- Ovce in koze na pašniku oblikujejo manjše skupine.
- Združujejo se po sorodstvu
- Stik vzdržujejo z medsebojnim opazovanjem in z zvočnimi signali.
- Pri ovcah so skupine od 10 do 30 živali
- Ovce se ne bojujejo za socialni rang, ovni se.
- Ovce imajo hierarhijo, pri selitvi tropa je vodilna ovca vedno med prvimi

Hierarhija pri kozah

- Koze v naravi oblikujejo skupine od 20 do 100 živali.
- Potreba po združevanju v trop je manj izrazita
- Manjšo skupino tvori koza s hčerami
- Kozli med letom niso s tropom, pridružijo se v času parjenja
- Pri ustvarjanju hierarhije so zelo agresivne

Hierarhija pri kozah

- Agresija je povezana z velikostjo prostora.
- V manjšem prostoru so koze bolj agresivne
- V hlevu moramo zagotoviti možnost umika šibkejših živali
- Rogate koze so bolj agresivne od brezrožnih
- V hlevu ločimo rogate in brezrožne
- Namestimo police, kamor se namestijo vodilne koze

Spolno obnašanje ovc in koz

- Prisotnost ovna v tropu vpliva na stimulacijo mrkanja
- Med mrkanjem so ovce bolj nemirne in agresivne
- Imajo slabši apetit
- Sledijo ovnu, z glavo drgnejo ob njegove boke
- Mrkanje v povprečju traja 30 ur, cikel se ponavlja na 16 do 21 dni

Jagnjitve in jaritve

- Brejost pri ovcah in kozah traja povp. 150 dni
- Vitalni mladiči se hitro postavijo na noge
- Mati jih po rojstvu poliže
- Najprej se prepoznavajo po vonju, kasneje tudi po oglašanju
- Prve dni mladiči sesajo zelo pogosto, tudi do 15 x na dan
- Med sesanjem migljajo z repom in širijo svoj vonj, da jih mati prepozna

Igra in vaja

- Jagnjeta se prve tedne držijo svojih mater.
- Po petih tednih se družijo predvsem z drugimi jagnjeti
- Kozlički so zelo igrivi, tekajo okrog matere
- V skupini se lovijo, skačejo in se med sabo tudi bojujejo
- Pri počitku se skrijejo v grmovje ali pod jasli, kar je prirojena zaščita pred plenilci

Prepoznavanje zdravih živali - opazovanje

- Če poznamo obnašanje zdravih živali, bomo prepoznali bolne
- Opazujemo jih v času hranjenja
- Zdrave ovce in koze vneto jedo
- Pogosto blejijo, ko slutijo krmljenje
- Dominantna ovca se prva postavi k jaslim
- Ostale si hitro najdejo mesto

Prepoznavanje zdravih živali

- Zdrave živali več ur prežvekujejo
- Imajo normalen ciklus mrkanja(16-21 dni, 30-36 ur)
- Leti s skupino
- Normalna telesna kondicija

Bolne živali

- Izločijo se iz skupine
- Nezainteresirane za krmo in vodo
- Zaostajajo za čredo
- Povešena glava, oči
- Ležijo ob neobičajnem času
- Vznemirjene, bojazljive
- Jedo les, zid....
- Blejijo
- Hitro dihajo
- Neobičajni iztrebki

Obnašanje koz

- Radovedne
- Družabne
- Inteligentne
- Agresivne

Obnašanje koz pri hranjenju

- Koze so prebiralke
- Rade jedo listje in poganjke zeli in grmovnic
- Izogibajo se mokremu in vlažnemu terenu
- Nimajo rade detelj
- Hranjenje je odvisno od temperature
- Pod 10°C se zmanjša pitje in konzumacija

Obnašanje koz

- Jedo grenko, sladko , slano
- Raje zeli kot trave
- Dobro razlikujejo sladkorje
- Za hranjenje porabijo več časa kot druge živali, tudi 11 ur ker se več gibljejo
- Prilagodijo se pomanjkanju vode
- Lažje prenašajo vročino kot druge živali

Obnašanje ob estrusu

- Mlečne pasme so sezonsko plodne
- Burska vse leto
- Cikel na 21dni, 18 do 24 ur
- Kozel prepoznava prskanje po vonju
- Prestavitev kozla v trop je močna stimulacija za prsk
- Kozel je med parjenjem zelo aktiven in po navadi precej shujša

Odnos rejec-žival

Foto: Tatjana Pevec

Viri

- Freith B. 2010. Ovce in koze, izkušnje rejcev in ljubiteljev. Kmečki glas. Ljubljana
- http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/Gradiva_ESS/Biotehniska_podrocja__sole_za_zivljenje_in_razvoj/BT_PODROCJA_93VETERINARSTVO_Reja_Gros.pdf
- Rieder H. 1998 Schafe halten. Verlag Eugen Ulmer GmbH&Co. Stuttgart

A white, curly-haired lamb is sitting on a large, light-colored rock in a grassy field. The lamb has a blue tag on its left ear and is looking towards the left. The background is a soft-focus green field with some dark branches.

HVALA ZA POZORNOST